

SENDİKAL ÖRGÜTLENMENİN ÖNÜNÜ AÇACAK ADIMLAR

Aydınlık Dergisi, 12 Ekim 1997

Yıldırım Koç

Dünya, uluslararası teklici sermayenin çıkarları ve istekleri doğrultusunda yeniden biçimleniyor. Sosyalleş(tiril)miş kapitalizm yeniden vahşi kapitalizme dönüyor. Bu süreçte, azgelişmiş ülkeler için öngörülen öncelikli görev, ucuz işgücü sağlamaktır. Bu işgücünün büyük bir bölümü, gelişmiş kapitalist ülkelere satılacak imalat sanayi ürünlerini üretmekte kullanılmaktadır. Bu alternatif ucuz işgücü, gelişmiş kapitalist ülkelerdeki işgücü maliyetini düşürmede de bir araç olarak etkili bir biçimde değerlendirilmektedir. Azgelişmiş ülkelerde işgücünün ucuzlatılmasında ise, kırsal kesimdeki geciktirilmiş mülksüzleşmenin hızla gerçekleştirilmesi ve sendikasızlaştırma ana unsurlardır.

Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketi, uluslararası teklici sermayenin yoğun, sistemli ve sürekli bir saldırısıyla karşı karşıyadır. Sendikaların üye sayısı azalmaktadır. Kamu kesimi küçültüldükçe, sendikaların üye sayısı düşmektedir. Özelleştirme de sendikasızlaştırmanın ana araçlarından biridir.

Sendikalaşmanın önünü açacak adımlar hangileridir?

Üç temel konuda yürürlükteki mevzuatın uygulanması, sendikalaşmanın önünü açacaktır.

Artan işçileşmeye, düşen gerçek ücretlere ve kötüleşen yaşama ve çalışma koşullarına karşın sendikaların üye sayısının düşmesinin ana nedeni, hızla artan işsizlik koşullarında iş güvencesinin bulunmamasıdır. Bu konuda elimizdeki ana dayanak, Türkiye tarafından onaylanmış bulunan 158 sayılı ILO Sözleşmesi uyarınca, geçerli bir nedene dayanmadan işten çıkarma uygulamalarının engellenmesi ve yargı kararıyla denetlenmesidir. Günümüz mevzuatında sendikal faaliyet nedeniyle işten çıkarmaya karşı bazı önlemler vardır. Ancak, işten çıkarmanın sendikal nedenle olduğunu kanıtlayabilmek hem çok zordur, hem de yıllar almaktadır. İş güvencesinin 158 sayılı Sözleşme doğrultusunda bile sağlanması, işsizliğin yarattığı korkuyu daha da pekiştiren işten çıkarmalar nedeniyle sendikalara yanaşmayan özel sektör işçilerini hareketlendirecektir.

Kamu kesimi küçültülmekte, ancak kamu harcamaları artmaktadır. Kamu kesimi, geçmişte kendisinin sendikal işçilerle ürettiği birçok malı, günümüzde özel sektörün sendikasız işçilerine ürettirmektedir. Müteahhitleşme, taşeronlaşma ve alt-taşeronlaşma hızla yaygınlaşmaktadır. Özel sektör işverenleri ise, işçilerinin sendikalaşmasını önleyerek, işgücü maliyetini azaltabilmektedir. Eğer sendikalaşmaları zor kullanılarak ve işten atma tehdidiyle engellenen işçilerin işgücü maliyetleri sendikal işçilerin düzeyine çıkartılabilirse, bu durumda sendikalaşmanın önündeki engeller azalmaktadır. Bunun yollarından biri, 2822 sayılı Yasanın 11. Maddesi uyarınca, yürürlükteki bir toplu iş sözleşmesinin Bakanlar Kurulu kararıyla başka işyerleri için de geçerli kılınmasıdır (teşmil). Ancak, iş güvencesinin bulunmadığı koşullarda, bugüne kadarki teşmil uygulamaları başarılı olamamıştır. Bu konuda kullanılabilecek diğer bir araç, Türkiye tarafından onaylanmış 94 sayılı ILO Sözleşmesidir. 94 sayılı ILO Sözleşmesi ve bu konuda çıkarılmış 88/13168 sayılı Bakanlar Kurulu kararı önemli haklar getirmektedir. Bunlara göre, kamu ihalelerinde iş alan işverenler, çalıştırdıkları işçilere, bu işçiler herhangi bir sendikanın üyesi olmasalar bile, o işkolunda geçerli toplu iş sözleşmesinde geçerli olan ücretleri vermek ve diğer hakları tanımakla yükümlüdür. TÜRK-İŞ, bu Sözleşmenin uygulanmasını sağlamaya çalışmaktadır.

Üçüncü araç, yürürlükteki yasalara tümüyle aykırı biçimde kaçak çalıştırılan 4,5 milyon dolayındaki işçinin kayıt altına alınmasıdır. Kaçak çalıştırılan işçinin sendikalaşması olanaklı değildir. Sendikalaşmanın ilk adımı, kaçak işçiliğin sona erdirilmesidir. TÜRK-İŞ'in bu konuda geçen yıl açtığı kampanya istenilen sonucu vermemiştir. Bu kampanyanın daha etkili bir

biçimde sürdürülmesi ve iş güvencesinin sağlanması, sendikalaşmanın önündeki önemli bir engeli daha ortadan kaldıracaktır.

Dikkat edileceği gibi, hızla işçileşen, işçilerin gerçek ücretlerinin düştüğü ve çalışma ve yaşama koşullarının kötüleştiği Türkiye’de sendikalaşmanın önündeki ana engel sendikalarımız değildir. Sendikalarımız, içinde bulunduğumuz yeni koşullarda ortaya çıkan bu yeni görevlere yeterince önem vermemektedir. Ancak, artan işsizlik koşullarında, kaçak çalıştırma, kamunun işlerini ihaleyle yaptırma ve iş güvencesinin bulunmaması nedeniyle, işçilerde sendikalaşma eğilimi gerilemektedir. Sahte “kendi hesabına çalışma” (götürü iş), eve-iş-verme, kiralık işçilik, kısmi süreli çalıştırma, işkolu barajı ve noterden üyelik koşulu gibi etmenler de sendikalaşmayı etkileyen unsurlardır. Ancak, çözümü yürürlükteki mevzuatın uygulanmasında olan yukarıdaki etmenler belirleyicidir. İşçi sınıfı ve sendikacılık hareketi, siyasal alandaki bağımsız gücünü artırarak, bu konuda yürürlükteki mevzuatın uygulanmasını sağlayacak siyasal iradeyi biçimlendirmelidir.